

Joan Obrador

L'Espanya cinematogràfica fa molts d'anys que existeix per al món extern. Podríem dir que gairebé va veure llum l'any 1972, moment estel·lar en què Luis Buñuel va aconseguir l'Oscar a la millor pel·lícula estrangera pel *Discret encant de la burgesia*. Però no, aquell no va ser un naixement pròpiament espanyol, perquè, a pesar de la tradició cultural que va donar llum a Buñuel, fou una producció francesa. Hi va haver un temps en què només existien un grupet de cinematografies estrangeres (vull dir, de parla no anglesa) al planeta americà: Itàlia, França, Suècia, Txecoslovàquia, Rússia... Fins i tot, Hongria va néixer abans que Espanya al firmament cinematogràfic. Vàrem haver d'esperar fins al 82 per presenciar el gran esdeveniment de la mà de José Luis Garcí amb *Voluer a empezar*. A partir de llavors, els cineastes espanyols començaren a somiar amb un nou món promès.

Emperò, les il·lusions per la gran expansió només foren un mirall i, en el cas de Garcí l'obtenció de l'Oscar, ben bé semblà una maledicció. Fins dotze anys més tard no trobà finançament necessari per continuar treballant. El cinema espanyol continuava en una existència latent: Almodóvar fou nomenat a l'Oscar l'any 1988 per la desmesurada i femenina *Mujeres al borde de un ataque de nervios*. Havia passat una dècada i semblava que el cinema espanyol havia caigut dins l'oblit, com si hagués estat condemnat per una força estranya a l'ostracisme. Quan ningú s'ho esperava, fou com un regal caigut de l'astre americà, l'Acadèmia se'n tornà a recordar de la nostra existència i premià *Belle Époque* (1993) de Trueba. Comèdia igualment femenina, però amb més categoria cinematogràfica i amb un cert component polític-filosòfic. Els espanyols ja tenien clar què esperaven d'ells els americans: altes comèdies d'arrels clàssiques.

Entretant, l'Antonio Banderas aprofità l'èxit de *Mujeres* i es llençà a la conquesta del major mercat de la terra. Els seus èxits inicials foren *Philadelphia* (1993) i *Two much* (1995). Sense comptar, evidentment, el seu matrimoni amb l'astre Melanie Griffith. M'agradaria saber quina part de responsabilitat va tenir el gran Banderas en el major èxit hollywoodienc de la factoria El deseo s.a. *Todo sobre mi madre* és un melodrama essencial-

ment femení amb un cert component dramàtic-social que descobreix la nova veritat del sexe i les relacions filials. El dia en què Almodóvar implorà la "Virgen de Medinaceli", davant dels insignes acadèmics, mostrà al món sencer quant desitjava el premi banyat d'or, fins on era capaç d'arribar per tal d'agrair llur bon gust cinematogràfic. Vaig creure, després de l'espectacle es-pèrptic d'Almodóvar i el seus, que l'acadèmia tornaria enviar el cinema espanyol a l'ostracisme més fosc.

I, quan tot semblava perdut, vet aquí que la insigne Acadèmia nomenà Javier Bardem per la seva participació a la producció de la *pequeña Habana Antes de que anochezca*. Tot el país es troba en màxima expectativa perquè, així ho diuen, "seria un fet històric: cap espanyol ha obtingut mai l'Oscar al millor actor!". Hem de ser realistes, el nostre compatriota ho té molt difícil davant d'actors tan estimats pels acadèmics com ara Tom Hanks o com Russell Crowe, per no parlar del magnífic marquès de Sade interpretat per Geoffrey Rush. Ara bé, sembla que el nostre representant s'ha trobat en el moment i el lloc oportú. És molt possible que ell sigui millor actor que els seus competidors; però si guanya el singular combat no serà per aquesta raó. L'Acadèmia fa molt d'anys que no concedeix els premis atenent al valor artístic de les diferents propostes cinematogràfiques, sinó que presta atenció a d'altres criteris, com puguin ser la recaptació de taquilla, les modes oportunistes, els enfrontaments personals entre els diferents acadèmics o, quan s'escau, la correc-

ció política del guardó.

Enguany ha estat molt significatiu als EEUU des del punt de vista polític. Gràcies a un curiós sistema electoral, George Bush és el nou president havent obtingut menys votació popular que el seu rival Albert Gore. El candidat republicà va guanyar en nombre de paperetes a l'estat que, a la fi, fou el determinant: La Florida. Si la força de la comunitat cubana a l'exili, a la fi, aconseguí derrotar tot un vice-president en el seu intent per aconseguir la presidència dels EEUU, no hi ha cap raó perquè no aconseguixi el guardó per l'encarnació de Reinaldo Arenas. Tal vegada, Bardem haurà d'agrair el seu Oscar al *niño balsero* -Elían Gonzalez-.

Val a dir que el petit dels Bardem ha decidit jugar d'una manera molt intel·ligentment la cursa per aconseguir el reconeixement planetari. Primer, mostra un coneixement de la llegua anglesa infinitament major que l'inconfusible Almodóvar i, segon, intenta deixar sempre en un segon pla la seva persona, allò que és important és la producció i la lluita real del poeta maleït pel comunisme castrista. Com si volgués deixar palès que la coincidència de nacionalitat entre ell i el darrer premiat del cinema espanyol, no és més que una anècdota. En tot cas, si li concedeixen el desitjat premi, Javier Bardem no guanyarà res com actor, com no ho varen fer Fellini, Bergman o Truffaut en el seu moment... sempre que no parlem de doblers, és clar. ■

